

A Nemzeti Művelődési Intézet Kárpát-medencei feladatai

Az egységes Kárpát-medencei közművelődési tér létrejöttéért

A trianoni békediktátum következtében a magyar nép – Európában egyedülálló módon – hét utódállamban őrzi magyarságát. A közművelődés küldetése szerint sajátos eszközeivel erősíti a magyar identitást, a magyarságtudat kialakulását és megtartását, a nyelvhasználatot. A határon átívelő közös gondolkodás, világlátás jelentősen elősegíti azt, hogy közös kultúránk megmaradjon és erősödjön. A helyi sikeres közművelődési, közösségi aktivitások kölcsönösen erősítik egymást – valósuljanak meg akár a külföldi nemzetrészekben vagy az anyaországban. A Nemzeti Művelődési Intézet küldetése szerint biztatást ad a települési és megyei önkormányzatoknak a testvértelepülési, testvérmegyei kapcsolatok kiegyensúlyozott megteremtésére, kialakítására és működtetésére. A közművelődési feladatellátó szervezeteket arra ösztönzi, hogy lehetőségeik szerint mindig gondoljanak arra a megrendezett események kapcsán, hogyan tudják elősegíteni azt, hogy saját településükön minél több alkalommal fogadjanak a Kárpát-medencéből

közreműködőket, másfelől arra is, hogyan tudnak hozzájárulni ahhoz, hogy a működési hatókörükben élők minél gyakrabban szerezhessenek személyes élményeket a Kárpát-medence településein.

Amikor valamilyen problémával találkozol, megoldhatatlan feladattal szembesülsz, hívd fel, keresd meg a családot, barátaidat, szomszédaidat – szól az általános tanács. Mert ők azok, akik a biztonságot jelentik számodra, és természetesen segítséget nyújtanak a feladatok megoldásához, melletted állnak. Átsegítenek kisebb nehézségeken, nehezebb akadályokon, megoldást kínálnak válsághelyzetekben.

Társas kapcsolataink és kötődéseink kiemelkedő fontosságúak életünk minden szakaszában. Nemcsak a gondok megoldásakor van szükségünk erre a természetes közegre, hanem egész életünk során, a mindennapjainkban is, hiszen életünk nemcsak gondokat rejt, hanem megoldandó feladatokat, napi tennivalókat, sőt örömeket, örövendezéseket is. A boldogságunkat is meg akarjuk osztani egymással, a hozzánk közel állókkal és

a távolabb lévőkkel is. Egy közeli barát több időt, energiát hajlandó támogatásra szánni, míg a távoli ismerős a megoldás távolabbról történő szemléletét nyújthatja. A nagyobb, szélesebb kapcsolati hálóval, akár hálózattal rendelkezők többfajta és akár specifikus támogató javaslatot, ismereteket és nagyobb mennyiségű vagy akár sokszínű segítséghez, információhoz képesek hozzájutni. Ezek a kapcsolatok segítik azt, hogy biztonságban legyünk, hogy jól érezzük magunkat a kisebb és tágabb közösségeinkben, a településünkön, a hazánkban, a Kárpát-medencében.

Dr. Németh János István kultúrakutatóval valljuk, a közösségi művelődés több, mint a helyi társadalomban történő közművelődési folyamatok összessége, az a helyi közösségi kezdeményezések hálózatba fonódó nemzeti együttműködése. *Ezeket a kötődéseinket kívánjuk bemutatni a Szín – Községi Művelődés folyóirat Kárpát-medencei közművelődést bemutató számában, azt a sűrűn összekapcsolt hálózatot, mely létrejött és melynek további erősítése a*

Vidám kapunyitogató Csabacsúdon

feladatunk, annak érdekében, hogy egy kapcsolatgazdag közművelődés jöjjön létre.

A Nemzeti Művelődési Intézet a kulturális ágazat stratégiai intézményeként a közművelődési intézmények, közösségi szinterek szakmai munkájához nyújt módszertani segítséget, módszertani mintaprogramokat valósít meg, szakmai tanácsadást végez, helyi közösségépítő és társadalomfejlesztő folyamatokat indít el, részt vesz a közművelődési szakemberek szakmai képzésében, továbbképzésében. A 19 megyei igazgatósággal rendelkező kultúrstratégiai intézmény kiemelt feladata, hogy támogassa a Kárpát-medence magyarságát a páratlanul gazdag magyar kultúra átörökítésének és folytonosságának megtartásában és az értékeiket, hagyományait ismerő, gyökereikhez ragaszkodó közösségek szervezésében.

A mintaprogramként indított országos *Kulturális Közfoglalkoztatási Program* a megvalósítás öt éve alatt sikeres volt. A közel 30 000 közfoglalkoztatottból mintegy 9000 fő helyezkedett el már a program ideje alatt az elsődleges munkaerőpiacon. A folyamat keretében a résztvevők bekapcsolód-

hattak a kulturális közösségszervezés alapjai szakmai képzésbe, majd az ötödik programban a kulturális közfoglalkoztatottak számára népi kézműves program megvalósítására is sor kerülhetett a Népművészeti Egyesületek Szövetségének szakmai mentorálásával. Ez utóbbi képzés megismertette a kulturális közfoglalkoztatottakkal a népi kézművesség egyes területeit, érzékenyítő, szemléletformáló alkalmakkal felkeltette a népi kézműves foglalkozások iránti figyelmet, és

Népi kézműves foglalkozás az V. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban

egyben fel is mérte az e tevékenységek iránti települési igényeket.

A Nemzeti Művelődési Intézet *Kapunyitogató Programja* a bezárt művelődési házak ajtajait tárta újra szélesre, és indított el a Kárpát-medencében olyan programot, amely a közművelődési szervezetekre, intézményekre irányította a figyelmet.

A közösségek kialakítását segítette a *Pajtaszínház Program*, mely a kistelepüléseken segítette és szólította meg a színjátszó közösségeket és vitte híriket, határokon átvívelő találkozásokat és bemutatkozó programokat indított el.

A nagyszerű *Komatál Program* a családi, baráti kapcsolatok erősítése céljából került életre hívásra, adaptálva egy vidéki szokást, de a városi megvalósítását is segítve. *A pandémia bekövetkezése előtt, még határon átnyúló kapcsolatokat is kialakultak a programban.*

Éppen a koronavírus világjárvány elindulásakor indította a Nemzeti Művelődési Intézet azt a szakmai kapcsolattartást támogató honlapot, amelynek célja, hogy a közművelődési szakemberek részére közös online platformot teremtsen, amelyen a szakma jógyakorlatait megoszthatják egymással. A beküldött videóanyagokat, elő-

Komatalátadás egy Békés megyei közösség részére

adásokat, ismertetőket a Nemzeti Művelődési Intézet hétről hétre szerkesztett műsor formájában adja közre szerdánként 10 órától, ezzel közös gondolkodásra hívja az online munkaértekezletbe bekapcsolódókat. A honlapra feltöltött videók megtekintése díjmentes. *Azaz, tekintettel a világjárványra, a határok átlépése nélkül találkozhattak és találkozhatnak a közművelődési szakemberek, mondhatják el egymásnak eredményeiket, mindazt, amit jó gyakorlatként másnak is ajánlanak közvetlenül megvalósításra vagy az adott térség, helyszín adottságaihoz illeszkedően átalakításra.*

A Népművészeti Egyesületek Szövetségével indította el 2013–2015 között a Nemzeti Művelődési Intézet az ország több megyéjében az „Újra öltünk, örökítünk” nevű programot, amely a hímző szakörök beindítását, a hímzés visszatanítását támogatta a kistelepüléseken. *Tizenkét megye 55 településén, valamint két határon túli településen segítette a népi hímzőkultúra újjáéledését, továbbadását.* Mindeközben a hímzőkörök tagjai igazi közösségévé kovácsolódtak, együttműködések indultak, közösségek szerveződtek és maradtak meg.

A 2020 novemberétől tartó *Közművelődési Foglalkoztatási és Képzési Program* keretében 2000 fő foglalkoztatására és közel 1800 fő képzésére nyílt lehetősége a Nemzeti Művelődési Intézetnek a Magyarország Kormánya által biztosított támogatásnak köszönhetően. A középfokú/felsőfokú végzettséggel rendelkező szakemberek közösségi szintereken és közművelődési intézményekben látják el a szakmai feladatokat: támogatják a helyi közösségek működését, szervezik a

települési programokat, hozzájárulnak a helyi értékek és hagyományok feltárásához, megismeréséhez és mindennapi aktív megéléséhez, a közösségek szervezéséhez.

A koronavírus világjárványt megelőzően több képzés is indult Erdélyben, Felvidéken, Délvidéken, feltérképezésre kerültek az együttműködési lehetőségek, és el is indultak a kezdeményezések, melyek kibontakozását megakadályozta a járvány.

A Nemzeti Művelődési Intézetnek és a Népművészeti Egyesületek Szövetségének közös együttműködéseként 2020. év elején egy új fejlesztés indult el. Az „ASzakkör” (<https://aszakkor.hu/>) felület online módon, de interaktív eszközökkel, új célközönség, többek között az ifjúság bevonásával támogatja a közösségek szerveződését. A felület a hagyományos szakköri tevékenységek egyes fázisaiba az internet segítségével vonja be a látogatókat, videókon keresztül díjmentesen biztosít lehetőséget a szakköri tevékenységek kipróbálására, azokban való elmélyedésre. „A szakkör” felület segítő kezét nyújt mindazoknak, akik területileg – akár mozgásuk korlátozása vagy a földrajzi távolságok miatt – nem

Pillanatkép egy szakköri videó forgatásából

érnek el tevékenységi formákat, és azoknak is, akik bátortalanabbak a közösségi aktivitások terén, vagy még nem döntötték el, hogy milyen közösséghez csatlakozzanak. A felület az online és az offline világ közötti hídként, közösségi átjáróként szólította meg az embereket, amely célokat 2020 tavaszán a koronavírus-járvány több ponton felülírt: a személyes, jelenléti részvétellel zajló szakköri részvétel lehetősége jó időre háttérbe szorult.

A Nemzeti Művelődési Intézet – felismerve az emberek bezártságát, és közösségi és személyes kapcsolatokban meggyengült mindennapjait, valamint az iskoláskorú gyermeket nevelő családok nehézségeit – a koronavírus-járvány időszakában az új fejlesztést még szélesebb körben népszerűsítette és az online térre koncentrált: települési döntéshozókat, intézményeket, civil szervezetek szólított meg, ajánlva a felület aktivitásra ösztönző lehetőségeit. „A szakkör” online tudásmegosztó felület (<https://aszakkor.hu/>) a felhasználóknak a járvány embert próbáló időszakában aktív, tevékeny szakköri foglalkozásokat nyújtott, majd segítette a pandémia enyhülése után az online térből a személyes jelenléttel megvalósuló közösségi életbe is visszavezetni az értékalapú művelődésre vágyó polgárokat. Ezek a célok vezérelték a 2021 őszi megvalósuló felhívás közzétételét is, amelyet a Közösségi Élet Újrarendezéséért Felelős Operatív Törzs egyetértése mellett – Magyarország Kormányának támogatásával – a művelődő közösségek jelenléti részvétellel megvalósuló szakköreinek elindítása, erősítése céljából hirdetett meg a Nemzeti Művelődési Intézet. A szakkörök eszköz- és alapanyag-szükségletét biztosító szakkörtámogatási felhívásra több mint 5000 szakkör indításával jelentkeztek a települések közösségi színterei, közművelődési intézményei, így közel 7500 fő részvételével indul országosra

Mézeskalácsból is készülhet Mikulás

szakkör (első körben nemezelés, gyöngyfüzés, hímzés, csipkeverés, vesszőfonás, mézeskalács-készítés témákban). A *szakkörszervezés módszertana* sorozat ezeknek a szakköröknek a megvalósítását támogatja módszertani útmutató gyanánt. A sorozatindító füzet a nemezelő szakkört szervező szakemberek számára készült, célja, hogy követhető és adaptálható segítséget nyújtson azoknak a szakkörszervezőknek, akik az egyik legősibb kézműves technika, a nemezelés technikájának alapjait szeretnék átadni az érdeklődőknek. A szakkörtámogatási programot a Nemzeti Művelődési Intézet 2022-

ben is folytatja, így újabb településeknek és közösségeknek is lesz lehetősége csatlakozni az online és jelenléti formában is elérhető és folyamatosan bővülő szakköri kínálatához. Ezzel a támogatási lehetőséggel minden település közösségi színtere és közművelődési intézménye élhet, amelynek köszönhetően közösségi aktivitást erősítő szakkörök indulhatnak nemcsak Magyarországon, hanem reményeink szerint a Kárpát-medence bármely magyar lakta településén – erősítve a közösségi életet, támogatva a települések népességmegtartását, illetve a helyi és nemzeti identitás mindennapi megélését.

SZEDLACSEK EMÍLIA az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 1984-ben népművelés, 2004-ben pedig kulturális menedzser szakképzettséget szerzett. Két évtizeden át Érden a Szepes Gyula Művelődési Központ igazgatója volt, majd 2015-től az Emberi Erőforrások Minisztériuma Közösségi Művelődési és Művészeti Főosztály főosztályvezetője. 2018. augusztus 1-től a Nemzeti Művelődési Intézet Szakmai Szolgáltatások Igazgatóságának, majd 2019. február 15-től a Szakmai Igazgatóság vezetője. Szakmai munkája elismeréseként 2005-ben Wlassits Gyula-díjban, 2019 augusztusában Bessenyei György-díjban részesült.

KARY JÓZSEF a Szombathelyi Tanárképző Főiskolán 1977-ben népművelő, magyar nyelv és irodalom szakos tanár, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 1996-ban művelődési és felnőttképzési menedzser szakképzettséget szerzett. 1977 óta dolgozik a közművelődésben. 1980-tól 2013-ig az egri Megyei Művelődési Központban dolgozott vezetőként. 2013. április 1-jétől a Nemzeti Művelődési Intézetben Heves megyei területi koordinátor, irodavezető, az Országos Minőségfejlesztési Központ vezetője, közszolgáltatási igazgató beosztásokat látott el. Közművelődési szakértő, auditor, a Szakmai Minősítő Testület elnöke. Szakmai munkája elismeréseként 1995-ben A Népművelésért díjban, 2000-ben Bessenyei György-díjban részesült.